

A nemzeti identitás alakulása székely kisiskolás gyerekeknél

A történelem és kultúraismeret mint ágens a nemzeti identitás alakulásában

KOVÁCS ILDIKÓ KATALIN – KOVÁCS KATALIN

Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Kézdivásárhelyi Tagozat – Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár

A túlélés után alapvető emberi szükségletünk a valahova tartozás, biztonság. Része lenni egy csoportnak, egy közösségnek biztonságot nyújt. A kisgyermek a neve után a nemével határozza meg önmagát, rámutatva arra, hogy a lányok vagy fiúk csoportjához tartozik. Valahová tartozik, ezt nem tanítják neki, ez „magától” jön. Jelen kutatásban a gyermekek történelmi tudását, kultúra ismeretét igyekszünk feltérképezni. Kíváncsiak voltunk arra, hogy a 10–11 éves gyermekek mit tekintenek hazájuknak, mit gondolnak mely nemzethez tartoznak. A történelem, a kultúra ismerete, a kollektív memóriánkban elhelyezett emlékhelyek meghatározzák a nemzeti hovatartozásunkat illetve a nemzeti érzelmeink intenzitását. Vizsgálatunkban igyekszünk megérteni milyen kapcsolat van a történelmi-kulturális ismeretek és nemzeti identitás között. Szeretnénk jobban rálátni, hogy mi van a gyerekek fejében, mit gondolnak melyik nemzethez tartoznak, mit gondolnak mi a hazájuk. Résztvevők: Felső Háromszék, Kézdivásárhely és környékbeli iskolákból választott 100 negyedik osztályos, 10–11 éves gyermek.

Kulcsszavak: emlékezés, történelmi tudás, kulturális ismeretek, kollektív emlékezet, nemzeti identitás

Bevezető

Az ember társas lény, szüksége van arra, hogy tartozzon valahova. Egy nemzethez való tartozás biztonság érzéssel tölt el bennünket. Azok az emberek akik erős nemzeti identitással rendelkeznek magabiztosabbak, mint azok akik nem tudják honnan jöttek és merre tartanak. Abraham Maslow azt állítja, hogy a biztonság a második legfontosabb pillér a szükségletek hierarchiájában.

Arra a kérdésre, hogy „Ki vagy Te”, az emberek leggyakoribb válaszaik: a nevük, a nemük, a nemzetiségük és jellemző tulajdonságaik.

A székelyek mint kisebbségben élő magyarok úgy őrizhetik meg nemzetiség tudatukat, hogy kultúrájukat, szokásaikat akárcsak anyanyelvüket gyakorolják, nemzeti ünnepeiket megtartják. A nemzeti öntudat kialakítását majd fenntartását teszi lehetővé, ha képesek vagyunk megfogalmazni, hogy melyik csoporthoz (ez esetben nemzethez) tartozunk és melyek a csoport ismertető jegyei.

A 10–11 éves gyermekek prepubertás korszakba lépve, próbálják énképüket, csoportazonosságukat kialakítani, kezdetben a kollektív értékek és tulajdonságok alapján határozzák meg magukat, majd egyre inkább világosabbá válik, hogy mely tulajdonságok teszik őket egyedivé a csoporton belül. Egy nemzethez tartozni nem más, mint valahova tartozni, valaminek a része lenni. Egy hely és egy csoport ahonnan el lehet indulni vagy ahová vissza lehet térni. Számos pszichológiai kutatás is bizonyítja, hogy a megfelelő egyéni fejlődéshez, mentális egészséghez szükségünk van biztonságra, biztos pontokra pl. család, mikrokörnyezet. A jól ismert fizikai környezetben az ember otthonosan mozog. Az önmeghatározásban, a saját magamról való tudatosság kialakulásában, megerősödésében meghatározó szerepet játszik a fizikai környezet, a társadalmunk és ezen belül a nemzeti hovatartozás is.

1. A XXI. századi emberkép és a történelem

Korunk egyik eszméje, hogy olyan emberek építsék a társadalmat, akik gondolkodása innovatív, rugalmas, erősségük a csoportmunka, szívügyük a közösség építése, fejlesztése. A kis közösségek együttesen alkotják a nemzetet. Ahhoz, hogy egy nemzet fennmaradjon, tagjainak rendelkezniük kell egy közös nemzeti múlttal, értékrenddel és kommunikációs bázissal. A nemzet tagjainak birtokolniuk kell egy közös történelmi műveltséget, amely által megismerhetik a közösségük mérföldköveit, sorsdöntő eseményeit. Nincs jelen és jövő, múlt nélkül, s mivel az emberek identitásának fontos eleme a nemzeti tudat, a nemzeti hovatartozás kérdése is, kiemelkedő szerepet kap az oktatás és azon belül a történelem tanítása. Egy gyermek nem csupán bele születik az emberiségbe, hanem már egy jól kialakult, szocializálódott, kulturált társadalom közepébe csöppen, amely sajátos nyelvi készséggel, illetve normákkal ellátott (Bábosik, 1998).

A múlt eseményei közti eligazodás nehéz feladat a tanulók számára. *Kojanitz* (2013) szerint, a tanulóknak egy speciális mentális képet, reflektív szemléletet kell kialakítaniuk magukban, ahol összefüggésben látják egyes korok eseményeit, történéseit, ezáltal tudatosan bennük a történelem állandó újragondolása, értelmezése, értékelése.

2. Történelem, emlékezet és identitás kapcsolata

A történelem és emlékezet kapcsolata számos kutatás fő témája, hiszen a társadalmak fejlődése, hanyatlása abban is felfedezhető, hogy a csoport mennyire kezeli önmagát egy elválaszthatatlan egységként, amelyet értékek, hagyományok, tradíciók, történelmi emlékhelyek kötnek össze.

Assmann (2013) szerint az emlékezet egy művészet, amelynek kidolgozása, technikája csak az egyénre tartozik, de ugyanakkor az emlékezés egy csoport közös ügye is lehet. A kollektív emlékhelyeknek csoportformáló

szerepük van. Az ember szocializálódásának, integrációjának egyik legfontosabb feltétele az emlékezés, és az emlékezet által biztosított társadalmi modellek, ideálok. Az emlékezés kultúrája szorosan összekötődik a közösség jövőjével, mivel a múlt képei, történései, hozzájárulnak a tervezéshez, a reménykedéshez, amely elengedhetetlen egy biztos jövőkép kialakításában.

A múlt nem létezhetne bizonyítékok, emlékképek nélkül, és ezeknek a bizonyítékoknak szignifikánsan különbözniük kell a jelentől. Ez a jelentős különbség a közösség nyelvén figyelhető meg a legjobban, hiszen a kommunikáció, mindig változik, bővül, újjászületik. A változás megfigyelhető továbbá a hagyományok és a szokások terén is, ugyanis a különböző történelmi korokban, az emberek mindig igyekeztek, és igyekeznek visszatekinteni a múltba, emlékeznek. Egy hagyomány, szokás, műemlék elfeledésekor, egy szakadék tátong múlt és jelen között, de ha a közösség az újrakezdés mellett dönt „restaurál”, akkor ismét összefonódnak az idősíkok és a társadalmi emlékezet által újraéled a régmúlt a jelenben.

A kollektív emlékezés egy olyan folyamat, amelyben egy csoport tagjai, egy emlékezeti közösség tagjaivá válnak. Ebben a folyamatban a csoporttagok azonos történelmi múltat képesek azonosítani, értelmezni (*Bernáth*, 2010).

Pataki (2010) szerint, a kollektív emlékezés nem más, mint a múlt folyamatos rekonstrukciója, visszaemlékezések láncolata. Állítása szerint nincs emlékezés elraktározott, bevéselt emlékek nélkül.

Assmann (2013), továbbá azt mondja, hogy minden esetben az egyén az, aki emlékezik, de az emlékezőképesség egy kollektív produktum, nem születik az emberrel, hanem a szocializálódás folyamatában alakul ki. A kollektív emlékek a kommunikáció és az interakció által jönnek létre, és ha ezek hiánya jellemzi a csoport tagjait, bekövetkezik a felejtés, a közös történelmi múlt elenyészése, elvesztése. Az emlékezet szorosan kötődik térhez és időhöz. A különböző emlékezeti képek, csak térben és időben tudnak alakot öltetni, konkretizálódni, rekonstruálódni.

Egy csoport megszilárdulása helyhez kötött, amely szimbólumaival, alakzataival, alakítja a csoport életét, fennmaradását és identitását. Az emlékezetnek, fontos komponense az önazonosság is, hiszen az egyén eggyé válik a csoportjával, azonosul értékeivel és szabályaival, kialakul nemzettudata.

Bábosik (1998) szerint a nemzettudat, olyan személyiségbeli képződményt takar, amely kihat az egyén teljes életére, lelki, értelmi fejlődésére, illetve meghatározza életútját. A nemzettudat vagy más szóval nemzeti identitástudat egyaránt érinti az egyént és a nemzetet ahová tartozik, mivel minden ember ösztönösen igényli a valahová tartozás érzését. A nemzettudat kialakulásában az egyént az önbesorolás élménye ösztönzi és motiválja. Az identitás alakulása az egyéntől kiinduló és a nemzetre kiható erő, amely oly módon realizálódik, hogy az identitás az egyén énképének részévé válik, ezáltal meghatározva azt. Semmilyen nemzettudat nem születik az emberrel, az identitás a nevelés folyamatában alakul ki. A nemzeti identitástudat kialakítása már kisgyermekkorban elkezdődik, a gyermek megtanulja, hogy melyik csoport tagja, mely nemzethez tartozik.

Csepeli (1985) szerint a nemzet a csoporttudatot kollektív kapocsként köti össze, amely nagyszámú egyént ragad magával. A nemzeti hovatartozás és a személyiség elválaszthatatlanok egymástól, hiszen nemzettudat, mint hatóerő, jelentősen befolyásolja a személy életét, a szocializálódás folyamatában. Ez a hatóerő, akkor mutatkozik meg teljes valójában, amikor a csoportot egy trauma, vagy éppenséggel nagy eufória éri. E külső tényezők hatnak a tagok érzelmi világára, ellenőrizve csoporttudatuk, összetartozásuk minőségét, ilyenkor derül ki, hogy elég erősek-e az egyének, az intézmények a csoporton belül, mennyire stabil a nemzethez való ragaszkodásuk.

A vizsgálat

Vizsgálatunkban székelyföldi és azon belül felső háromszéki kisiskolás gyermekek nemzeti identitását igyekeztünk megismerni, jobban megérteni.

Jelen vizsgálat egyik célkitűzése feltérképezni, hogy milyen kollektív tartalmakkal rendelkeznek a székelyföldi gyermekek, és ezek milyen kapcsolatban állnak a nemzeti identitás kialakulásával.

Igyekeztünk megvilágítani olyan környezeti faktorokat, amelyek befolyással bírnak az önazonosság, csoportazonosság alakulásában.

Hipotézisek

1. A negyedik osztályos tanulók történelmi ismereteik jobbak, mint a kulturális ismereteik.
2. A hovatartozás meghatározó szereppel bír a nemzeti identitást illetően, illetve azon belül nemzeti érzelemben, magyar és székely identitásban, kultúra gyakorlásában.
3. Annak függvényében, hogy a tanulók mit tekintenek hazájuknak történelmi tudásuk és nemzeti identitásuk jelentősen eltér.
4. A történelmi tudás változik annak függvényében, hogy a gyerekek mivel töltik a szabadidejüket.

Résztvevők

A vizsgálat alanyait Kézdivásárhely és környékén található 5 elemi iskolából választottuk. Összesen 100 negyedikest véletlenszerűen választottunk ki, ebből 39 gyermek vidéki iskolába járó tanuló – 17 lány, 22 fiú –, 61 valamelyik kézdivásárhelyi iskolában tanul: 33 lány, 28 fiú.

Eljárás

Eszközök és módszerek:

A nemzeti identitás vizsgálatára – papír és ceruza használatával – kérdőívet töltöttek ki a gyerekek.

Az identitás kérdőív két nagy részből épül fel: a szociokulturális háttér, vagyis a környezeti faktorok feltérképezése, illetve az önazonosság vagy identitás, amely további három részre bontható: nemzeti érzelmek, székely identitás, kultúra gyakorlása.

Környezeti faktorok: nyitott kérdések formájában a gyerekeknek a következő kérdésekre kellett válaszolniuk: hol dolgoznak a

szüleik, milyen iskolai végzettséggel rendelkeznek, mivel és hogyan töltik a szabadidejüket, hol kirándulnak szívesen, ki/kik a legjobb barátaik, mit szoktak a barátaikkal játszani, szoktak-e segíteni a szüleinek és miben.

Kultúra: milyen műemlékek vannak a környezetükben, milyen könyveket tartanak otthon, milyen ünnepeket, jeles napokat tartanak a családban, kitől hallottak történelmi eseményekről, szereplőkről? Mit tartanak hazájuknak, mit szülőföldjüknek, mely nemzeti csoporthoz érzik tartozónak magukat? Ugyanakkor kontroll kérdéseket is betettünk (globális jeles napok): ismerik-e, tartják-e: május 1-jét, anyák napját, nők napját, gyermeknapot.

Nemzeti érzelmek, székely identitás, és kultúra gyakorlása egy likert skála típusú felmérés, amelyek 8-8 állítást tartalmaznak. A tanulóknak értékelniük kell magukat egyetértésük szerint a skálán. Elérhető minimum pont 8, és maximum 56.

A kollektív memóriájukban levő történelmi ismereteket egy tudáspróba segítségével mértük, amely két részből épült fel: történelmi tudás és kultúra ismeret, 21–21 itemmel.

A tudáspróba kialakítása előtt elemeztük a negyedik osztályosok történelem Zsigmond Zoltán-Károly által írt tankönyvet, illetve a magyar irodalom tankönyvüket is, amelyet Kénosi Dénes Ida írt. A legendák, mondák és történelem tartalmak azt mutatják, hogy a tudáspróban szereplő, kérdéseket képesek a tanulók megválaszolni.

Történelmi személyeket tartalmazó feladat összesen 11 itemből áll, amelyek zárt feladatok formájában jelennek meg. Személyek: Attila, a hunok királya; Szent István, Hunyadi János, Hunyadi Mátyás, Bethlen Gábor, II. Rákóczi Ferenc, Gábor Áron, Kossuth Lajos, 13 aradi vértanú, Teleki Sámuel, Körösi Csoma Sándor. Minden helyes válasz 1 pontot ért.

Történelmi tények: honfoglalás (895), István király megkoronázása (1001), tatárjárás (1241–1242), nándorfehérvári csata (1456), 1948–1949-es forradalom és szabadságharc (1848–1949). Szintén zárt típusú feladat, amelyhez 5 item tartozik, esemény-évszám szerint, így a maximális pont 5.

Szómagyarázat: kódex, jurta, turul, szent korona, rovásírás. Zárt típusú feladat, a tanulóknak a szavakat kellett összekötniük a megfelelő magyarázattal. Itemeknek megfelelően 5 pont jár a helyes megoldásért. Összesen tehát 21 pont.

Kultúraismeret: félig nyílt és nyílt feladatok, amelyek egy mondatos választ vagy rövid felsorolást igényeltek, összesen 18 item. Feladatok: március 15-i jelkép a kokárda, a székely zászló szimbólumai, magyar mondák, írók, költők, néphagyományok felsorolása.

Véleménynyilvánítás: nyílt feladatok, amelyek 3 itemből épültek fel. Első feladat 2 itemes, történelmi szereplő megnevezése, mint modell, illetve logikus, történelmileg hiteles magyarázat rendelés az adott személyhez. Második feladat 1 itemes, a tanulóknak érvelniük kellett legalább egy mondatban, hogy miért kell ismerni a magyar történelmet. Összesen 21 pont, a teljes próbán elérhető maximális pont 42.

Eredmények

Eredmények bemutatása a hipotézisek sorrendjében következik.

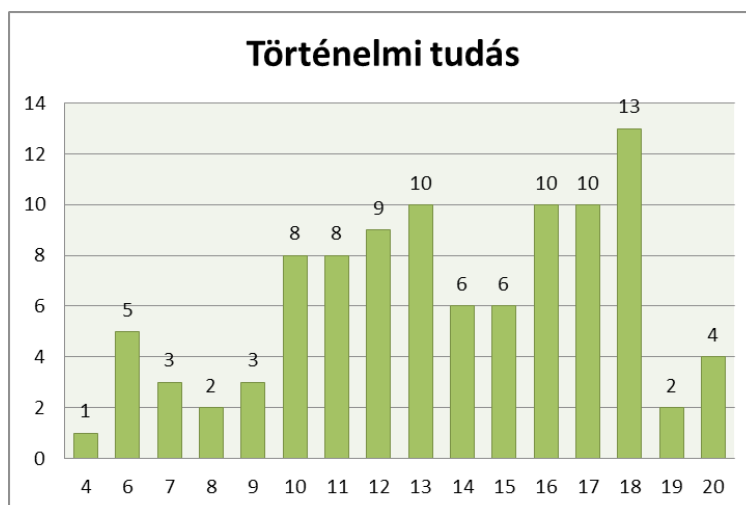
Az első hipotézist ellenőrző adatokat az 1. táblázat mutatja, a leíró statisztikai adatokból, illetve egyes pontszámok előfordulásának gyakoriságából kiolvasható, hogy a gyerekek jobban teljesítenek a történelmi tudáspróban, mint kultúraismeretből.

	Történelmi tudás	Kultúraismeret
Átlag	13.60	12.84
Medián	14.00	12.00
Módusz	18.00	20.00
Szórás	3,86	5.67

1. táblázat: Történelmi tudás és kultúraismeret statisztikai adatai

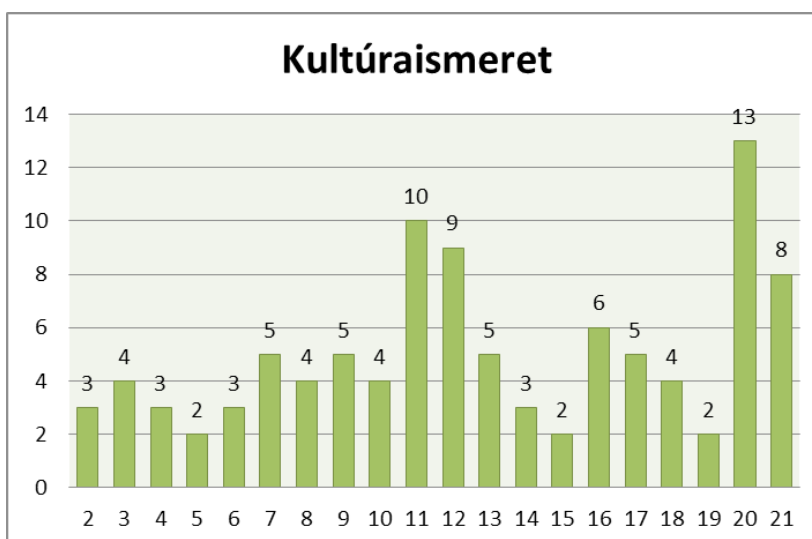
A történelmi tudáspróban elérhető pontszám: 0-21. 100 tanulóból 1 ért el 4 pontot, 5-ön értek el 6-ot, 3-an 7 pontot, 2-en 8 pontot,

3-an 9 pontot, 8-an 10 pontot, 8-an 11 pontot, 4-en 12 pontot, 10-en 13 pontot, 6-on 14 pontot, 6-on 15 pontot, 10-en 16 pontot, 10-en 17 pontot, 13-an 18 pontot, 2-en 19 pontot, 4-en 20 pontot.

1. ábra: Történelmi tudás gyakorisági eloszlása

A tudáspróbán elérhető pontszám: 0–21. 3 4-en 10-et, 10-en 11-et, 9-en 12-öt, 5-ön 13-at, tanuló elért 2 pontot, 4-en 3-at, 3-an 4-et, 2-en 3-an 14-et, 2-en 15-öt, 6-on 16-ot, 5-ön 17-et, 5-öt, 3-an 6-ot, 5-ön 7-et, 4-en 8-at, 5-ön 9-et, 4-en 18-at, 2-en 19-et, 13-an 20-at, és 8-an 21-et.

2. ábra: Kulturális ismeretek gyakorisági eloszlása

A második hipotézist Kruskal-Wallis próbával ellenőriztük, mivel a mintánk nem normál eloszlású. A 2. táblázatban található a normalitás vizsgálat eredménye: nemzeti érzelem, székely identitás és kultúra gyakorlása, ahol a Kolmogorov-Smirnov értékek szignifikánsak.

Változó	Kolmogorov-Smirnov	P
Nemzeti érzelem	0.127	0.000
Székely identitás	0.115	0.002
Kultúra gyakorlása	0.135	0.000

2. táblázat: A nemzeti identitás változóinak eloszlása

A gyermekek közül 30-an vallották magukat erdélyi magyarnak, 24-en magyarnak, 28-an székelynek, 8-an magyar anyanyelvű román állampolgárnak és 7-en románnak, illetve 3-an nem válaszoltak. Hovatartozás és nemzeti érzelm között nincs szignifikáns különbség; hovatarozás és székely identitás között tendencia figyelhető meg, tehát a hovatarozás nem határozza meg az identitást. Viszont kultúragyakorlás és hovatarozás között szignifikáns különbség figyelhető meg a csoportok között. Az erdélyi magyarok átlag

rangja a legkisebb 40,92, így ők a legjobbak a kultúra gyakorlásában a csoportok között, őket követik a székelyek, magyarok, a magyar anyanyelvű román állampolgárok és a románok. A második hipotézist (a hovatarozás meghatározza az identitást) ellenőrző számítások a 3. táblázatban találhatóak. A hipotézis nem igazolódott be, tendencia látható, de nincs szignifikáns különbség. Azonban a kultúra gyakorlása szignifikáns különbséget mutat a csoportok között az identitást illetően.

Változók	Hovatartozás	N	Átlag Rang	χ^2	p
Nemzeti érzelm	Erdélyi magyar	30	47.07	2.344	0.673
	Magyar	24	47.96		
	Székely	28	47.02		
	Magyar anyanyelvű román állampolgár	8	53.88		
	Román	7	63.21		
Székely identitás	Erdélyi magyar	30	42.00	8.960	0.062
	Magyar	24	56.27		
	Székely	28	50.23		
	Magyar anyanyelvű román állampolgár	8	33.25		
Kultúra gyakorlása	Erdélyi magyar	30	40.92	14.907	0.005
	Magyar	24	50.40		
	Székely	28	43.93		
	Magyar anyanyelvű román állampolgár	8	65.44		
Összesen	97				
Hiányzó adat	3				

3. táblázat: Hovatartozás tükrében a nemzeti identitás összehasonlítása

A harmadik hipotézist Kruskal-Wallis próbával végeztük: összehasonlítottuk, hogy annak függvényében mit tekintenek a gyermekek hazájuknak van-e jelentős eltérés

az történelmi tudást és a székely identitást illetően? Az eredményeket a 4. táblázatban láthatjuk, a hipotézisünk beigazolódott.

A nemzeti identitás alakulása székely kisiskolás gyerekeknél

Változók	Haza	N	Átlag Rang	χ^2	p
Történelmi tudás	Erdély	43	47.10	11.191	0.024
	Település	23	52.52		
	Magyarország	4	37.25		
	Románia	13	36.62		
	Székelyföld	16	68.22		
Székely identitás	Erdély	43	54.29	9.040	0.060
	Település	23	50.80		
	Magyarország	4	69.25		
	Románia	13	54.54		
	Székelyföld	16	28.81		

4. táblázat: Haza függvényében az történelmi tudás és székely identitás vizsgálata

Ahhoz, hogy pontosabb képet kapjunk a csoportok páros összehasonlítását is elvégeztük. Mann Whitney U próba segítségével összehasonlítottuk a csoportok történelmi tudását és

székely identitását. Ahogy az 5. és 6. táblázatok mutatják az eredményeket. Történelmi tudásban jelentősen jobbak azok a gyermekek, akik Magyarországot tekintik hazájuknak.

Változó	Haza	N	Átlag Rang	U	Z	p
Történelem	Erdély	43	26.07	175.000	-2.885	0.004
	Székelyföld	16	40.56			
Történelem	Magyarország	4	5.25	11.000	-1.989	0.047
	Székelyföld	16	11.81			
Történelem	Románia	13	10.12	40.500	-2.790	0.005
	Székelyföld	16	18.97			

5. táblázat: Történelmi tudás szempontjából, a csoportok páros összehasonlítása

Változó	Haza	N	Átlag Rang	U	Z	p
Székely identitás	Erdély	43	33.91	172.50	-2.93	0.00
	Székelyföld	16	5.32			
Székely identitás	Magyarország	4	16.50	8.00	-2.28	0.02
	Székelyföld	16	9			
Székely identitás	Románia	13	19.12	50.50	-2.35	0.01
	Székelyföld	16	11.66			

6. táblázat: Székely identitás tükrében a csoportok páros összehasonlítása

A 6. táblázatban láthatjuk, hogy azok a gyerekek, akik Székelyföldet választották hazájuknak, szignifikánsan magasabb székely identitással rendelkeznek, mint, akik Erdélyt, Romániát vagy Magyarországot jelölték hazájuknak.

A negyedik hipotézis ellenőrzését Kruskal-Wallis próbával végeztük. Az eredményeket a 7. táblázat foglalja össze.

Változó	Szabadidő	N	Átlag Rang	χ^2	p
Történelmi tudás	IKT-eszközök	17	30.53	10.340	0.016
	Tanulás, házi feladat végzés	63	55.32		
	Mozgás	18	53.75		
	Játék	2	39.25		

7. táblázat: Szabadidős tevékenységi fajták alapján az történelmi tudás alakulása

63 tanuló tölti szabadidejét tanulással, 18 mozgással, 17 számítógép, tablet, telefon, TV, használatával (ezeket IKT néven használjuk), 2 pedig játékkal. Azok a gyerekek, akik IKT eszközöket használnak, és átlag rangjuk 30.53, tehát jobb a történelmi tudásuk.

A csoportok páros összehasonlítása Mann Whitney U próba segítségével történt. A 8. táblázat mutatja az eredményeket.

Változó	Szabadidő	N	Átlag Rang	U	Z	p
Történelmi tudás	IKT-eszközök	17	25.15	274.500	-3.073	0.002
	Tanulás, házi feladat végzés	63	44.64			
Történelmi tudás	IKT-eszközök	17	13.68	79.500	-2.429	0.015
	Mozgás	18	22.08			

8. táblázat: Csoportok páros összehasonlítása a szabadidős tevékenységek szerint

Azok a gyerekek, akik használnak IKT eszközöket, szignifikánsan jobban teljesítenek történelemből, azokkal szemben, akik tanulással vagy mozgással töltik a szabadidejüket.

Következtetések

Az általunk vizsgált gyermekek pontszámai a történelmi tudáspróbán magasabbak, mint kultúraismeretből. Az eredmények azt mutatják, hogy az egyszerű, tényszerű adatokat, könnyebben felidéznek, mint a kultúrával, szokásokkal, eredettel kapcsolatos információkat. Érdekes lenne megvizsgálni a későbbiekben, hogy a saját kultúrához tartozó szokásokat, hagyományokat, ételeket, illetve a globalizáltakat mennyire képesek megkülönböztetni egymástól. Eltűnően van a határvonal saját kultúránk és más kultúrák között, csak gondoljunk az ételekre vagy néhány jeles napra. Nem igazán magyar specifikum a lasagne, mint ahogy a Valentin nap sem a szerelmesek napját jelöli a mi kalendáriumunkban.

A hovatartozás nem feltétlenül határozza meg az identitást. Ennek az egyik magyarázata talán az lehet, hogy a gyerekek fejében zűrzavar van az országot, az állampolgárságot valamint a nemzetiséget illetően. A kulturális szokások gyakorlása jelentősen eltér a családokban, az iskolák is különböző jelentőséget tulajdonítanak neki. A kultúra gyakorlás értékének változatos mivolta talán a régi politikai rezsimnek köszönhető. Elképzelhetőnek tartjuk, hogy az anyanyelv korlátozó, kultúra és vallás gyakorlását betöltő „hadjárat” olyan generációt formált, amelyik napjaink gyermekeit alakítja, ez okozhat különbségeket gyerekek és gyerekek között. Ez azonban feltételezés, ebben az általánosságban merész dolog lenne kijelenteni.

Az utóbbi években sokkal több hagyományokhoz kötődő eseményeket, szerveznek Székelyföldön (pl. farsangtemetés, néptánc találkozók, népi játékok felelevenítése stb.), irodalmi esteket, konferenciákat, ahol mind a felnőttek, mind a gyermekek megélik, megtapasztalják kultúrájukat.

Azok, aki Erdélyt, vagy Székelyföldet választották hazájuknak, szignifikánsan magasabb nemzeti identitás szinttel és jobb történelmi tudással rendelkeznek. A csoportok közötti különbséget jól magyarázza *Bábosik* (1988) elmélete, miszerint különbség figyelhető meg a gyerekek között, annak függvényében, hogy ingerszegény vagy ingergazdag környezetben nőnek fel. Milyen a mikrokörnyezetük viszonyulása a nemzetükhöz, elfogult vagyis etnocentrikus vagy teljesen passzív, érdektelen.

Negyedik hipotézisünk beigazolódott. Messzemenő lenne azt kijelenteni, hogy a történelmi tudást az IKT eszközök közvetítik. Ez a kérdés nyilván további kutatásokat kíván. Azonban, ha arra gondolunk, hogy sok történelemhez kapcsolódó számítógépes játékok (stratégiai, kvíz) találhatók, a TV-ben ismeretterjesztő, dokumentumfilmeket nézhetnek vagy akár rajzfilm, mese, animációs film formájában juthatnak információhoz valóban bővíthet a történelmi és kulturális tudásuk. A kérdés, hogy milyen tartalmakat néznek, keresnek?

Továbbfejlesztés

Továbbfejlesztési lehetőségként először is meglehetne vizsgálni, hogy a nemzeti identitás milyen súllyal járul hozzá az énidentitás, énkép alakításához. Aztán a nemzeti identitás 8. és 12. osztályokban milyen képet mutat, milyen hatása van a személyiség fejlődésére, mennyire befolyásolja a tanulók életét, beilleszkedését a társadalomba. Egy hosszmetzeti kutatás keretén belül érdemes lenne megvizsgálni, hogy miben és hogyan segíti a fiatalokat a nemzeti identitásuk a későbbi szocializációban?

Egy következő lehetőségként érdemes lenne megvizsgálni, hogy a különböző régiókban élő magyarok identitása milyen képet mutat. Mennyire sikerül megőrizni a magyar nemzeti identitást, más csoportok kultúrájának befolyása mellett. Milyen feltételek segítenek a nemzeti identitás őrzésében?

Végül, de nem utolsósorban a nemzeti ideák, preferenciák, mennyire befolyásolják vagy módosítják az énképet illetve nemzeti identitást?

Felhasznált irodalom

- Assmann, J. (2013): *A kulturális emlékezet. Írás, emlékezés és politikai identitás a korai magaskultúrákban*. Atlantisz Könyvkiadó, Budapest.
- Bernáth Ágnes (2010): A történelmi múlt megőrzésének természetes létformái avagy a kollektív emlékezet és a társas reprezentációk. In: Münnich Ákos és Hunyady György (szerk.): *A nemzeti emlékezet vizsgálatának pszichológiai szempontjai*. Debrecen, Elte Eötvös kiadó. (117-134).
- Csepeli György (1985): *Nemzeti tudat és érzésvilág Magyarországon a 70-es években*. Múzsák Közművelődési Kiadó, Budapest.
- Kénosi Dénes Ida (2006): *Ablak a világra*. T3 Kiadó, Sepsiszentgyörgy.
- Kojanitz László (2013): A történelmi gondolkodás fejlesztése. *Iskolakultúra*, **23**. 2. sz., 28–47.
URL: http://epa.oszk.hu/00000/00011/00173/pdf/EPA00011_iskolakultura_2013_2_028-047.pdf
- Pataki Ferenc (2010): Kollektív emlékezet és emlékezetpolitika. *Magyar tudomány*, **171**. 7. sz., 778–799.
URL: http://epa.oszk.hu/00600/00691/00079/pdf/mtud_2010_07_778-798.pdf
- Zsigmond Zoltán-Károly (2006): *Történelem tankönyv a IV. osztály számára*. T3 Kiadó, Sepsiszentgyörgy.

The role of history and culture knowledge in forming identity at elementary school children

After our basic needs the second most important is security, the need to belong somewhere, to be part of a group, community make us feel secure. At first mall children determine themselves by saying their names, after their sex, showing that they belong to a group. Nobody thought them to belong somewhere, it came by itself. The present study we try to investigate the level of cultural and historical knowledge, although we make an attempt to discover their national identity. We were curious about what 10-11 years History, cultural knowledge, places in our collective memory determine our national identity and national feelings. In the current study we try to understand the connection between historical and cultural knowledeg with national identity and feelings. We would like to have a deeper insight in how childre think about their nationality, what they consider their home country. Participants: 100 children, 50 girls, 50 boys. Participant are learning in Elementary Schools form Kézdivásárhely and from villages close by.

Keywords: *memory, historical knowledge, cultural knowledge, collective memory, national identity*

Kovács Ildikó Katalin – Kovács Katalin (2017): A nemzeti identitás alakulása székely kisiskolás gyerekeknél. A történelem és kultúraismeret mint ágens a nemzeti identitás alakulásában. *Gyermeknevelés*, 5. 3. sz., 29–38.